

zaradi tega ne morejo vsebine povesti predstavljati in jim je izluščenje nauka iz povesti nemogoče.

Toda rekel bo kdo: Ako bomo tako natančni, ne bo nikakega napredka, ne dobimo več knjižic. V resnici je narobe. Ravno stroga kritika bo izboljšala književnost, kajti pisatelji se bodo potrudili, da res kaj poštenega napišejo; taki spisi se bodo tudi hitro spečavali, slabim spisom pa bo pot med ljudstvo zaprta. Dokler se bode pa vsak spis, ki ima le to dobro lastnost, da je pisan v našem jeziku, na vsa usta hvalil, leži bomo proti ogromnemu številu knjižic — rakovo pot! Priznam, da je stališče kritika težavno. On mora precej znati, biti mora odločen in neustrašen, a vrh tega še vstrajen in potrpljiv. Kdor ima te lastnosti onemu veljaj: „Le krepko dalje!“

Še na nekaj bi opozoril ocenjevalce.

Z najnatančnejšim povekšalnim steklom premotrijo vsak stavek, in da je le katera besedica malo tuje zavita, da je besedica le za piščico drugače postavljena, nego se jim zdi, že dobi rdečo črto; na snov pa čisto popolnoma pozabijo. Odločen neprijatelj sem tujemu zavijanju, še odločnejši modernim spakirijam lepo zvenecih besed, dasi jih pisatelj mogoče po kakem pravilu lahko opraviči. Dokaže in opraviči se lahko marsikaj. Spominjam se, da nam je nekaj g. profesor matematike uporabljajoč osnovne resnice dokazal, da je $7 = 13$. Učence drugega razreda bi se temu smejal!

Pri spisovanju in ocenjevanju mladinskih spisov naj bi bilo načelo:

Knjiga sodrži dobro vsebino in bodi pisana priprosto, lahko umevno in domače; izrazi, kateri so sicer malo tuje zaviti, pa so med ljudstvom udomačeni, naj ostanejo, kajti knjigi je namen v otroku bu-

dit veselje do prostovoljnega in samostojnega branja, ne pa vaditi ga učenih fraz. Kako pa more v otroku veselje do branja zaplamteti, ko mu stavijo veliko ovir nespametni roditelji, ki ga ne morejo s knjigo v roki gledati; ko otroka njegova narava od branja odvrtače in ga zapeljuje k igračam; ko mu zadnje trohico veselja, katero je vcepil skrbni učitelj v njegovo mlado srce, poderejo neumljive besede!

Kdor ocenjuje te vrste knjižice, naj pazi najprvo na vsebino in poljudnost, potem še le sledi slovnič.

Mogoče bodo moji nazori koga razkačili, češ, da sem proti čiščenju jezika, proti trebljenju tujk. Njemu odgovorim mirnim srcem: „Potrpi prijatelj! vsaka stvar o svojem času!“ Omenil sem že, da mi veljajo ti nazori pri spisih, namenjenim prvencem v branji, in to so učenci ljudskih šol. Drevesca, ki je komaj vskalo, ne bo nihče prirezoval, temveč varoval ga bo vsakega poškodovanja in skrbel bo, da se učvrsti; kadar si je pa opomoglo, prireže brez skrbi veje, ktere mu kazijo podoba. Jezik naj se z največjo skrbnostjo pili v knjigah, namenjenih šolski rabi, ali odrastli mladini; prvencev pa katerim dela dosti težave razlika med narječjem in najnavadnejšim pismenim govorom, ne trapite z neznanimi izrazi!

Predstojete sem pisal brez osebne mrznje, brez zlobnega namena. Kdor je pazljivo čital, uvidel je, da smo s prave poti zašli; da treba, da krenemo na pravi tir. Ako se kdo ne strinja z označenimi nazori, naj jih ovrže; slobodno mu. Potrebno pa je, da se v tej stvari dogovorimo do čistega, kajti zavisen je od nje napredek in prospek naše mladine!

Naši dopisi.

S Krasa. (Dva grobova.) V 26. dan grudna min. leta je umrl nenadno — zadet od kapi — g. Anton Pakiž, nadučitelj in predsednik krajnega šolskega sveta v Lokvi v sežanskem okraji. Bil je rajni komaj 31 let star, komaj 1½ leta poročen in kot tragičen slučaj bodi omenjeno, da mu je soproga rodila sina, ko je on že ležal na mrtvaškem odru. Anton Pakiž je bil učitelj v pravem pomenu besede; poleg tega je bil tudi občinski tajnik in organist. Vse službe je dobro opravljal; zato ga je tudi ljudstvo visoko čislalo. Pri pogrebu so mu zapeli učitelji-tovariši v cerkvi in na grobu žalostinko in nabrali so 12 gl. za družbo sv. Cirila in Metoda namesto vencev. Bodi mu zemljica lahka!

Dne 11. prosinca t. l. je umrl po dolgem bolehanju Anton Fabiani, veleposestnik v Kobdilju pri Štanjelu v komenskem sodnem okraji. Blagi mož je dočkal 86. leto ter je imel priliko gledati uspehe

svojega blagotvornega delovanja. V svojem času je bil načelnik cestnega odbora, ud pomnoženega okrajnega šolskega sveta i. t. d. Posebno gledé pogozdovanja Krasa se je odlikoval ter je delal in pomagal kjer bodi, da se je vse pogodilo. Bil je velik prijatelj priprostemu ljudstvu in kot bogataš mu je pomagal izdatno. V vseh korporacijah je deloval na to, da se niso kmetu nalagali preveliki davki. Zbog tega je bil vedno v okrajnem šolskem svetu nasprotnik zidanju novih in razširjenju šol, kar jaz — seveda kot učitelj — ne morem odobrovati.

Anton Fabiani je zapustil 6 sinov in 5 hčera; ako se ne motim, je večina sinov akademično izobraženih, kajti med njimi je eden c. kr. okrajni glavar v Voloski v Istri, jeden je uradnik pri Lloyd, jeden je arhitekt, jeden c. kr. namestniški konceptni praktikant pri c. kr. okrajnem glavarstvu v Sežani, jeden je trgovec na Štajerskem in najstarejši je doma,

kjer je prevzel gospodarstvo. Hčere so — izvzemši jedne — vse omožene.

Končno naj bode omenjeno, da je bil Anton Fabiani priljubljen v vsih krogih. Zaradi njegovih velikih zaslug ga je Nj. Veličanstvo odlikovalo z viteškim križem Francišek Jožefovega reda.

Blagi pokojnik naj v miru počiva. L—n.

Iz Stopič. Kako težavno je pouk tam, kjer je prevelika množica otrok, ve le tisti, kateri je to že skusil. Veliko je pa še šol, v katerih je čez postavno število šolskih otrok in to večinoma na jednorazrednicah. Koliko truda, koliko dela ima učitelj z 200 do 300 učenci! — Kakšna pa je plača za to? — Bi li ne bilo res pravično, da se plače uredi po službenih letih? Pa ne moleduj, mi bodele rekli; zato jenjam o tem, pa povem nekaj o naši šoli.

Pri nas imamo že več kot jedno desetletje vsako leto krog 300 šolskih otrok, (seveda je za šolo godnih še več); zato je lansko leto tukajšnji okrajni šolski svet prosil za razširjenje jednorazrednice v dvorazrednico. Da bo to težavno, je gotovo. Če tudi je šolsko poslovanje veliko videti, vendar ni prostera za drugi razred; zato bo treba šolo dozidati, kakor se je izrazil tudi bl. g. glavar lansko leto, ko je šolo pregledaval. Naša želja je le, da bi se to tudi kmalu uresničilo, ker pouk pri tolikem številu otrok trpi, ko se ne doseže zaželjeni cilj.

Velike važnosti je dandanes pouk v deških rokotvornih delih, zato ga nameravamo tudi na tej šoli vpeljati. Slavni deželni odbor nam je že v ta namen dal 120 gl. in sl. kranjska hranilnica 100 gl. podpore, tako je začetek že storjen; treba nam je še dovoljenja od c. kr. deželnega šolskega sveta, da pričemo s poukom.

Še nekaj mi bodi dovoljeno dostaviti. Letos preteče 10 let, od kar je mnogo mojih gg. tovarišev zapustilo pripravnico. Nekateri so izrekli željo, da bi 10letnico skupno obhajali in sicer v beli Ljubljani od koder smo se razpršili. Zatorej naj blagoizvolijo vsi oni gg. tovariši, katerim je do tega, da se omenjena želja uresniči, podpisaneu naznaniti, se li mislijo udeležiti skupne desetletnice, kje, kdaj in po kakem vspredu, da potem naznanim občno željo v našem č. „Tovarišu“, — kateri — upam — bo to sprejel.*)

V. Zaerl.

Z Dolenjske meseca svečana t. l. V teku zadnjih let se je zgodilo za nas ljudske učitelje na Kranjskem primeroma mnogo. Vsled regulacij in zboljšanja učiteljskih plač, vsled razširjenja mnogih šol na večrazrednice, vsled otvorenja ferijalnega tečaja za sadjarstvo in vinarstvo, vsled podpore za obiskovanje učiteljskega tečaja na Dunaji za izobrazbo v deških ročnih delih — trudi se visoki deželni zbor kranjski, da bi nam naše materialno stanje po močnosti zboljšal, pa tudi, da bi našo delavnost za povzdigo narodnega blagostanja povečal. — Ali je s

tem vsem faktorjem vstreženo, ne vem, toliko je pa resnica, da vsak izmed nas teh dobrot ni bil deležen in jih tudi ne more biti; na drugi strani se pa za povzdigo narodne blaginje ni še vse storilo, kar je mogoče.

Marsikak nas učiteljev, da si mlad in ukaželjen, trudi se zaman, da bi v prilično kratkem času do nadučiteljske službe pospel se; marsikak službuje v taceh krajih, kjer je on s službovanjem zadovoljen in prebivalstvo z njim, toda prepričeli dohodki silijo ga, za boljša službena mesta prositi. Stalne postranske dohodke pridobiti je časi celo nemogoče in od tod težnja drugam pomagati si.

Visoki deželni zbor pač skrbi za to, da nam učiteljem podajo priliko, da se izurimo v sadjarstvu in vinarstvu; tu se gotovo dá marsikak krajec zaslužiti, stalni in imenovanja vredni postranski dohodek pa to nikakor ni; učitelj je vesel, če mnogo drevesec med farane speča in da jih le-ti zasadijo. Hvala za to delo je čisto grda nevhvaležnost. Vender ravno mi učitelji si lahko z nekim postranskim dohodkom tako svoje službeno mesto omižimo, da si ne želimo drugam prestavljeni biti. Tak postranski zaslužek je gotovo tistim mogoče, kateri imajo veselje do čebelarstva. Naša Kranjska je sloveča po svoji čebeli, katera je svetovno znana po svoji pridnosti in poblevnosti, iz vseh delov sveta, iz vseh evropskih držav poprašujejo po nji, vzlasti se spomladi roji drago plačujejo in lahko spečajo; naša kronovina je pa tudi v srečnem položaji, da ima jako ugodno lego, veliko paše za čebele — ne manjka jej družega, kakor pridnih in vnetih čebelarjev. In zakaj se ne bi iz med nad 500 učiteljskih močij jih dobršni odstotek našlo, kateri bi z veseljem se čebelarstva lotili? Ako se ne motim, se je svoje dni, ko je bila preparandija še v Idriji, čebelarstvo na učiteljski predavalo. — Ne pristoji mi beseda, ali naj se ta predmet vnovič in na sedanjem učiteljski uvede, toliko je pa gotovo, koristen bi bil. Seveda za jeden predmet razširili bi se učni predmeti, koja se od pripravnikov zahtevajo. Vender, ako so že pred mnogimi leti upeljavo take večnosti za tako potrebno spoznali, ne škodovalo bi nam dandanes. Dokler se pa to ne uresniči, menim, da nam ni treba križem rok držati, ampak pomagajmo si sami! Dobrih knjig, iz katerih se dá teoretično čebelarstvo pričeti, vzlasti nemških (Vogel, Berlepsch, Schachinger) ne primanjkuje; praktično izurjenost moramo si na tak način pridobiti, da poprašujemo znane čebelarje za svet, jih večkrat obiskujemo in se marljivo s čebelami pečamo. Poznam čebelarje, kateri si v ugodnih letih po več sto goldinarjev s čebelarstvom pridobijo in naš čebelarski mojster in trgovec s čebelami v Mojstrani na Gorenjskem gospod Ambrožič peča se v prav veliki meri — uprašajte njega; ali se ne dá čebelarstvo racionalno na Kranjskem gojiti? — Prepričan sem, da kar je za priproste kmetovalce mogoče, kar vzlasti

*) Prav radovoljno.

na Gorenjskem v obilnej meri opazujemo, da se narod brez pravega teoretičnega pouka z lepim uspehom ukvarja s čebelarstvom — to bi bilo kot postranski dohodek za marsikateriga nas učiteljev toliko važnejše in s toliko lepšim uspehom venčano. Koliko prijetnih ur, koliko zabave, koliko kratkočasje ima se vrh dobička pri tem!

Ker je vsak začetek težak, ker si je treba čebelnjak, potrebne panje, priprave in slednjic čebele omisliti, kar seveda stane, zato bi bilo morda na pravem mestu, da bi se pri nas na Kranjskem tako napravilo, kakor se že nekoliko let na Ogrskem z najlepšim uspehom deluje. Manj inoviti posestniki in drugi, kateri se želé s čebelarstvom pečati, dobijo proti izkazu državno podporo v znesku 100—150 gld. za napravo čebelnjaka in nakup čebel. To neobrestno posojilo povračujejo nazaj v sledečih obrokih. Po preteku petih let začne vsako leto po 15 do 20 gld. vračevati tako, da čez 10 let posojilo vrnejo, čebelnjak in čebele jim pa ostanejo.

Da se čebelarstvo na Kranjskem povzdigne, ker se je v prejšnjih časih v večji meri gojilo in deželi lepe dohodke donajalo, menim, da imamo poleg duhovščine mi učitelji lepo priliko, da se to zgodi. Pri tem koristimo narodu, da ga napeljujemo k dobremu in lahkem viru dohodkov.

Ako bi visoki deželni zbor dovolil nekatera brezobrestna posojila v zneskih po 100—150 gld. nekaterim učiteljem, recimo 5—6; ako bi veleslavna kranjska hranilnica isto storila, ako bi slavna c. kr. knezijska družba s poukom vrh tega uplivala — upam, da bi se čebelarstvo povzdignilo na višjo stopinjo.

Z Dobrove. (Vsakemu svoje.) Kronika naše šole brani vrlému g. učitelju Jožofu Novaku z dne 15. kimovca 1892. I. sledeči laskavi spomin: „Danes poslovil se je tukaj blagi in vrli učitelj gosp. Jožef Novak, preselivši se na drugo učiteljsko službo na Brezovici pri Ljubljani. Ta vrli in blagi mladenič je služboval tukaj na Dobrovi skozi tri leta. Dičijo ga vse najlepše lastnosti kakor: ponižnost, krotkost, pravo krščansko-pobožno življenje, miroljubnost, izredna pridnost in delavnost v težavnem in imenitnem poklicu ter istinita ljubezen do v pouk

mu izročene šolske mladine. Ker je vrlo nadarjen in v svojem poklicu, z vedami izvrstno podkovan, dosegal je s svojim praktičnim postopanjem pri pouku v resnici najlepše uspehe, radi česar ga bodemo Dobrovčani zeló pogrešali.

Otroci so ga radi imeli in resnično ljubili ne le kot natančnega in vestnega učitelja, nego temveč kot pravega prijatelja in dobrotnika svojega; zato so bili mu tudi vedno iz srea udani in so mu z vrlimi uspehi delali veselje ter mu trud tako z hvaležnostjo povračevali, kar vse je bilo tudi njemu sameinu v največjo radost. Pa ne le šolska mladina, nego tudi odrasli vse šolske občine so ga ljubili; s svojim mirnim in odkritim značajem, prijaznim občevanjem in blagim srcem si je bil pridobil takoj ob nastopu službe tukajšnje pri občanih popolno zaupanje in naklonjenost, kar si je v polni meri tudi bil do konca službovanja njegovega tukaj ohranil. Ob njegovi preselitvi od tod je bil le jeden glas med občinstvom: „Škoda, da nas je zapustil; vrli učitelj in izgledni kristijan je bil“.

Vsem, katere je poučeval in s katerimi je občeval, ostane vedno v najboljšem in najhvaležnejšem spominu.

Blagoslov in pomoč božja naj spremlja vrliga gospoda učitelja po vseh njegovih potih; prava pamet in trdno zdravje bodita mu do skrajnih dnij človeškega življenja najzvestejša spremljevalca in tovariša ter naj mu delata njegov sicer težaven a imeniten poklic učiteljski mil in prijeten!“

Želja je, da bi Bog mili domovini slovenski naklonil prav veliko število tako uzornih učiteljev! R.

Z Iga. V četrtek dné 26. prosinca okolu polu 10. ure zjutraj je začelo goreti malo šolsko postopje na Golem. Ogenj je nastal vsled pregoritve lesa pri peči. Pogorela je le streha in podstrešje ter oboknice, ki so bile pod streho spravljene. Škode je do 100 gld. Klopí in vso drugo opravó in učne pomočke so rešili in znesli v farovž, kjer bode sedaj gospod župnik M. Erzar moral poučevati, kakor je lansko leto. Šolice je bila po leti 1892. po prizadevanji g. župnika popravljena in letos bo treba zopet na delo, a ljudstvo je ubogo. T.

Društveni vestnik.

Iz našega društva. Dne 14. prosinca t. l. je imel novoizvoljeni odbor „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“ svojo prvo sejo.

Ko je g. starosta Fr. Raktelj bivšega g. predsednika Andr. Žumra za marljivo in plodonosno delovanje v preteklem letu zahvalil in ga prosil, da naj tudi zanaprej prevzame predsedništvo, — g. predsednik celému odboru popolno zahvalo izrekel, sestavil se je odbor tako-le: G. Andr. Žumer, predsednik in

urednik glasila; g. Fr. Raktelj, podpredsednik; g. Jak. Eurlan, tujnik; g. Fr. Kokalj, blagajnik; g. Al. Keel, knjižničar. Odborniki gg.: Jos. Cepuder, Jak. Dimnik, Janko Likar in Ant. Razinger. V redakcijski odbor sta bila voljena gg. Jak. Dimnik in Al. Keel.

Bivšima odbornikoma gg. Iv. Tomšiču in Iv. Krulcu sklene se za njuno požrtvovalno in mnogoletno delovanje v prid društva pismeno zahvalo, ob jednem